

INDIKATORI TRGOVINE LJUDIMA¹

Indikatori prikazani u tekstu koji sledi nisu svi prisutni u svim situacijama, koje se odnose na trgovinu ljudima. Iako postojanje ili odsustvo nekog od indikatora ne dokazuje niti opovrgava da trgovina ljudima postoji, njihovo postojanje treba da vodi daljoj istrazi. Žrtve trgovine ljudima se mogu naći u različitim situacijama.

Opšti indikatori

Osobe koje su žrtve trgovine ljudima:

- veruju da moraju da rade mimo svoje volje
- ne mogu da napuste radno okruženje
- pokazuju znake da su njihova kretanja ograničena
- osećaju da ne mogu da odu
- pokazuju strah ili anksioznost
- izložene su nasilju ili pretnjama protiv njih samih ili protiv njihove porodice i bližnjih
- imaju povrede koje su moguća posledica fizičkog nasilja
- imaju povrede ili oštećenja koja su karakteristična za određene poslove ili postupke kontrole
- imaju povrede koje mogu biti posledica primene mera kontrole
- izražavaju nepoverenje prema državnim organima
- prećeno im je da će biti predati državnim organima
- strahuju od otkrivanja njihovog imigracionog statusa
- nemaju svoj pasoš ili drugu putnu ili identifikacionu ispravu, jer su ova dokumenta u posedu drugog lica
- imaju lažne identifikacione ili putne isprave
- nalaze se u ili se povezuju sa lokacijama koje se verovatno koriste za eksploataciju ljudi
- ne poznaju lokalni jezik
- ne znaju svoju kućnu ili adresu na poslu
- dozvoljavaju drugima da govore u njihovo ime kada im se neko direktno obraća
- ponašaju se kao da su dobile instrukcije od nekoga
- primorane su da rade pod određenim uslovima
- kašnjavaju se da bi bile disciplinovane
- nisu u mogućnosti da pregovaraju o uslovima rada
- dobijaju malu ili uopšte ne dobijaju novčanu nadoknadu
- nemaju pristup svojoj zaradi
- rade prekovremeno tokom dužeg perioda
- nemaju slobodne dane
- žive u lošim ili u uslovima koji su ispod standarda
- nemaju pristup medicinskoj nezi
- imaju ograničenu ili nikakvu socijalnu interakciju
- imaju ograničen kontakt sa porodicom ili sa osobama koje se nalaze van njihovog neposrednog okruženja
- nemaju mogućnost slobodne komunikacije sa ostalima
- u uverenju su da su obavezani dugom
- nalaze se u situaciji zavisnosti
- dolaze sa mesta koje je poznato kao mesto porekla žrtava trgovine ljudima
- imaju plaćene troškove puta do zemlje destinacije od strane organizatora, kojima moraju vratiti dug kroz rad ili pružanjem usluga u toj zemlji
- njihove radnje su izazvane lažnim obećanjima

---

¹Ovu Listu indikatora pripremila je Kancelarija Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala. Tekst u originalu, na engleskom, dostupan na: https://www.unodc.org/pdf/HT_indicators_E_LOWRES.pdf

Deca

Deca koja su žrtve trgovine ljudima:

- nemaju kontakt sa roditeljima ili starateljima
- izgledaju zaplašeno i ponašaju se na način koji nije uobičajen za decu njihovog uzrasta
- nemaju prijatelje svog uzrasta van posla
- nemaju pristup obrazovanju
- nemaju vremena za igru
- žive odvojeno od druge dece i u uslovima koja su ispod standarda
- jedu odvojeno od ostalih članova „porodice“
- daju im se samo ostaci hrane za jelo
- angažovani su u poslu koji nije pogodan za decu
- putuju bez pratnje odraslih
- putuju u grupi sa osobama sa kojima nisu u srodstvu.

Sledeći indikatori, takođe, mogu biti pokazatelj da su deca žrtve trgovine ljudima:

- prisustvo odeće dečijih veličina koja je uobičajena za fizički ili seksualni rad
- prisustvo igračkara, kreveta i dečije odeće na neprikladnim mestima, kao što su javne kuće ili fabrike
- tvrdnja odrasle osobe da je „pronašla“ dete bez pratioca
- pronalazak deteta bez pratioca, koje sa sobom ima brojeve telefona taksi službi
- otkrivanje slučajeva lažnog usvojenja

Služenje

Osobe koje su žrtve trgovine ljudima u svrhu služenja u domaćinstvu, mogu da:

- žive sa porodicom
- ne jedu sa ostalim članovima porodice
- nemaju privatni prostor
- spavaju u prostoru koji dele sa nekim ili je taj prostor neprikladan
- prijavljeni su kao nestali od strane poslodavca iako i dalje žive u poslodavčevoj kući
- nikada ili retko napuštaju kuću radi uspostavljanja socijalnih kontakata
- nikada ne napuštaju kuću bez svog poslodavca
- daju im se samo ostaci hrane za jelo
- izloženi su uvredama, zloupotrebi, pretnjama i nasilju

Seksualna eksploatacija

Osobe koje su žrtve trgovine ljudima, u cilju seksualne eksploatacije, mogu da:

- budu bilo kog godišta, iako godine mogu da variraju u zavisnosti od lokacije i tržišta
- se premeštaju iz jedne javne kuće u drugu ili da rade na različitim lokacijama
- budu praćene kada god idu ili se vraćaju sa posla, iz kupovine itd.
- imaju tetovaže ili druge oznake koje ukazuju da su „vlasništvo“ njihovih eksploatora
- rade dugi broj sati i imaju malo slobodnih dana ili ih nemaju uopšte
- spavaju tamo gde rade
- žive ili putuju u grupi, ponekad sa drugim ženama koje ne pričaju isti jezik
- imaju vrlo malo komada odeće
- imaju odeću koja je uobičajena za seksualni rad

- znaju da izgovaraju samo reči koje su u vezi sa seksom na lokalnom jeziku ili na jeziku klijenata
- nemaju svoj novac
- nisu u mogućnosti da pokažu identifikacioni dokument

Sledeći indikatori, takođe, mogu ukazivati da su deca žrtve trgovine ljudima:

- postoje dokazi da su pretpostavljene žrtve imale nezaštićen i/ili nasilan seksualni odnos
- postoje dokazi da pretpostavljene žrtve ne mogu da odbiju nezaštićen i/ili nasilan seksualni odnos
- postoje dokazi da je osoba kupljena i prodana
- postoje dokazi da su grupe žena pod kontrolom drugih osoba
- reklamiraju se javne kuće ili slična mesta koja nude usluge žena određene etničke grupe ili nacionalnosti
- prijavljeno je da seksualne radnice pružaju usluge klijentima iz pojedinih etničkih ili nacionalnih grupa
- klijenti su prijavili da se seksualne radnice ne smeju

Radna eksploatacija

Osobe koje su žrtve trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije, obično rade u sektorima kao što su: poljoprivreda, građevinarstvo, industrija zabave, uslužne delatnosti i proizvodnja (sweatshops).

Osobe koje su žrtve trgovine ljudima radi radne eksploatacije:

- žive u grupama na istom mestu gde i rade i napuštaju ove objekte retko, ili ih uopšte ne napuštaju
- žive na ponižavajućim, neprikladnim mestima, kao što su poljoprivredne ili industrijske zgrade
- nisu adekvatno odeveni za svoj rad: na primer, nemaju zaštitnu opremu ili toplu odeću
- daju im se samo ostaci hrane za jelo,
- nemaju pristup svojoj zaradi
- nemaju ugovor o radu
- prekovremeno dugo rade
- zavise od svog poslodavca po pitanju niza usluga, uključujući rad, prevoz i smeštaj
- ne mogu da biraju smeštaj
- nikada ne napuštaju objekat u kom rade bez svog poslodavca
- nemaju slobodu kretanja,
- nad njima se sprovode bezbednosne mere kako bi se zadržali u objektu u kom rade
- disciplinuju ih putem kazni
- izloženi su uvredama, zloupotrebi, pretnjama ili nasilju
- nemaju osnovnu obuku i profesionalne dozvole

Takođe, sledeći indikatori mogu da ukazuju na to da je osobom trgovano u cilju radne eksploatacije:

- obaveštenja su istaknuta na stranim jezicima, koji nije lokalni
- nema obaveštenja o zdravlju i bezbednosti
- poslodavac ili menadžer ne mogu pokazati dokumentaciju o isplatama zarada
- oprema za bezbednost i zdravlje na radu je lošeg kvaliteta ili ne postoji
- oprema je dizajnirana ili modifikovana tako da je mogu koristiti deca
- postoje dokazi da se krši zakon o radu
- postoje dokazi da radnici moraju da plaćaju za alat, hranu ili smeštaj ili da im se ovi troškovi oduzimaju od dnevnice.

Prosjačenje i vršenje krivičnih dela

Osobe koje su žrtve trgovine ljudima u svrhu prosjačenja i prinude na vršenje krivičnih dela mogu:

- biti deca, starije osobe, ili migranti sa invaliditetom koji uglavnom prose na javnim mestima i u javnom prevozu
- biti deca koja prenose i/ili prodaju zabranjene narkotike,
- imati fizička oštećenja koja izgledaju kao da su rezultat sakaćenja,
- biti deca iste nacionalne ili etničke pripadnosti, koja se kreću u velikim grupama sa samo nekoliko odraslih
- biti maloletnici bez pratnje koje je „pronašla“ odrasla osoba iste nacionalne ili etničke pripadnosti
- se kretati u grupama dok putuju javnim prevozom: na primer, hodaju gore-dole kroz voz
- učestvovati u aktivnostima organizovanih kriminalnih bandi
- biti deo veće grupe dece koja imaju istog odraslog staratelja
- biti kažnjena ukoliko ne skupe ili ne ukradu dovoljno
- živeti sa članovima svoje bande
- putovati sa članovima svoje bande u zemlju destinacije
- živeti, kao članovi bande, sa odraslima koji nisu njihovi roditelji
- dnevno se seliti u velikim grupama prelazeći znatne razdaljine

Sledeći indikatori, takođe, mogu ukazivati na to da je ljudima trgovano u svrhu prosjačenja ili prinude na vršenje krivičnih dela:

- pojavljuju se nove forme kriminalnih aktivnosti, povezanih sa bandom,
- postoje dokazi da se je grupa pretpostavljenih žrtava trgovine ljudima selila, tokom vremena, kroz više zemalja
- postoje dokazi da su pretpostavljene žrtve trgovine ljudima osobe uključene u prosjačenje ili u vršenje krivičnih dela u drugoj zemlji.